

Núria Cadenes, premi Proa amb una xarxa pirinenca d'evasió a la II Guerra Mundial

L'escriptora s'endinsa en la història d'un besoncle seu rector de Puigcerdà

FRANCESC BOMBÍ-VILASECA
Barcelona

L'escriptora Núria Cadenes (Barcelona, 1970) va rebre ahir en un acte al Museu Tàpies el VII premi Proa de Novel·la, dotat amb 40.000 euros, per *Qui salva una vida*, que l'editorial del Grup62 publicarà dimecres que ve, 12 de novembre.

Segons va explicar l'autora, l'obra beu directament de la seva història familiar, ja que qui vehicula la narració és mossèn Joan Domènech, germà de la seva àvia materna, que durant la Segona Guerra Mundial, essent rector de Puigcerdà, va organitzar amb el capellà de Dorres, Jean Ginoux, ja a la Cerdanya francesa, "tota una xarxa d'evasió efectiva, molt eficaç, molt diversa i absolutament impensable, per la qual aconseguien fer travessar la frontera a gent de tota mena i van salvar centenars de persones, jueus, aviadors aliats i altres perseguits pel feixisme", i sense preguntar a ningú pel seu origen, religió o idees.

Cadenes destaca, a més, que els que formaven aquesta estructura "eren persones absolutament normals i corrents, gent que no t'esperes que faci coses extraordinàries, però en van fer". Entre els altres personatges hi ha "un comunista de carnet i tota la seva família, monges de l'hospital, maquinistes de tren, un jove que després va ser poeta, un estudiant de medicina, gent diferent i normal, que van fer coses molt difícils i belles sense esperar-ne res, ni cap medalla, ni cap reconeixement".

Dels personatges, a més de mossèn Joan "l'autora recorda que quan era petita va intentar que fes la primera comunió, però

Núria Cadenes amb el guardó

MIQUEL GONZÁLEZ/SHOOTING

L'autora recorda que, encara que sovint no ho sembli, "quan van mal dades hi ha gent que fa el que és correcte"

no se'n va sortir i ho va acceptar", també va conèixer la Rosita, una dona que venia entrades al cinema de Puigcerdà, on amagava fugitius: "Cantava molt bé i curiosament el record que en tenen a la Cerdanya és que feia olor de bombons i li deien la Betty Boop. Si m'hagués inventat, em dirien

que em frenés, però aquesta dona va existir i es va jugar la vida per salvar desconeguts". De fet, el joc entre realitat i ficció és la tònica de bona part de les seves obres, "agafar fragments de realitat i fer-ne literatura", com ja va fer a *El banquer* (Edicions de 1984, 2013), *Guillem* (Amsterdam, 2020), *Tíber i Cèsar* (Proa, 2023) o fa pocs mesos als relats d'*En carn i ossos* (Ara Llibres). També hi ha una certa desconfiança en l'autoritat, perquè mossèn Joan després va ser castigat per la jerarquia.

La història està narrada "amb contenció, per un narrador omniscient que pren el to de cada personatge, amb el color de la

llengua de la Cerdanya, però sense ser costumista", va explicar Cadenes, que també va assenyalar que la novel·la, com la xarxa, pren "una forma de fils entreteixits amb altres personatges i esdeveniments del moment, com la destrucció del poble de Vallmanya -el 2 d'agost del 1944 un contingent de soldats de la Wehrmacht i col·laboracionistes francesos van destruir el poble- o el camp de concentració de Ribesaltes -on la infermera Freidel Bohny-Reiter va rescatar nens directament dels trens que els duïen als camps d'extermini-, perquè no volia fer una hagiografia del meu besoncle, sinó parlar del que fa la gent, no tant de qui són".

En tot cas, l'escriptora assuumeix que no és una investigació estrictament pròpia, "això ja ho han fet els historiadors, però la literatura pot intentar fer que les vides d'aquestes persones perdurin una mica més, que no se'n perdi el rastre, perquè no ens ho podem permetre".

Cadenes també va recordar per què després de tants anys amb la història del besoncle a dins va creure que li havia arribat el moment: "La culpa va ser de Carlos Zanón, perquè en una taula rodona va dir que literàriament és molt difícil escriure sobre la bondat sense ser naïf. Però la humanitat és així, i també fa coses bones pels altres. Jo vine de València i fa un any ho vam veure claríssimament. En moments de perill, la gent s'ajuda, i això també és un missatge de fons, és important que l'exemple d'aquestes persones pervisqui, perquè hi ha gent que actua correctament davant una catàstrofe natural o moral o política o com sigui. Quan van mal dades hi ha gent que fa el que és correcte".